

στον αγώνα που μαίνεται στο εσωτερικό της αστικής τάξης και του μπλοκ εξουσίας της Τουρκίας. Η επίλυσή του είναι υπόθεση του αγώνα των Κούρδων και

της εργατικής τάξης της Τουρκίας, όπως και είναι λυδία λίθος της όποιας πολιτικής θέλει να φέρει το όνομα της «δημοκρατίας» στη χώρα αυτήν.

Λεωνίδας Βατικιώτης

Παρατεταμένη ύφεση στην Ευρώπη εξαιτίας του ευρώ

Σε ένα τεράστιο βαρίδι που σέρνει την ευρωπαϊκή οικονομία προς μια χρόνια και βαθιά ύφεση μετατρέπεται το ενιαίο νόμισμα, καθώς στο όνομα της ευρωσύτας του μία προς μία όλες οι ευρωπαϊκές χώρες υιοθετούν αντιλαϊκά προγράμματα περιορισμού των δαπανών, με άμεσο στόχο να μειώσουν τα δημοσιονομικά ελλείμματα.

Ο κύκλος του αίματος που άνοιξε με την Ελλάδα, η οποία δεσμεύθηκε να μειώσει το έλλειμμα από 13,6% του ΑΕΠ το 2009 σε 8,6% το τρέχον έτος και 3,9% το 2011, συνεχίστηκε με την Ισπανία που δεσμεύθηκε να μειώσει το έλλειμμα από 11,2% το 2009 σε 6% το 2011. Σε αυτόν το βωμό ξεκίνησε η συρρίκνωση των ασφαλιστικών δικαιωμάτων και η απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Στην Πορτογαλία η μείωση του ελλείμματος από 9,4% το 2009 σε 5,1% το 2011 θα επιτευχθεί με την αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ και το πάγωμα των μισθών. Στην Ιρλανδία η μείωση του ελλείμματος από 14,3% το 2009 σε 8,6% το 2011 θα επιτευχθεί κυρίως με τη μείωση των μισθών

των δημοσίων υπαλλήλων που ξεκινάει από 5% και φθάνει το 20%. Στη Γαλλία η μείωση του ελλείμματος από 7,5% το 2009 στο 6% το 2011 θα γίνει με τη συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων και την αναμόρφωση του ασφαλιστικού συστήματος. Στην Ιταλία η μείωση του ελλείμματος από 5,3% το 2009 σε 3,9% τον επόμενο χρόνο θα επέλθει κυρίως μέσα από το πάγωμα των δημοσίων επενδύσεων – ένα μέτρο που εφαρμόζεται σε όλη την Ευρώπη. Μέτρα περιορισμού των δημοσίων δαπανών εφαρμόζονται ακόμη και στην ατμομηχανή της γηραιάς ηπείρου, τη Γερμανία, με απώτερο στόχο τη μείωση του ελλείμματος από 5% το 2010 στο 4,7% το 2011. Ανάλογα μέτρα εφαρμόζονται κι εκτός ευρωζώνης, στην Αγγλία, την Ουγγαρία και τη Δανία, για παράδειγμα, βεβαιώνοντας πως πρόκειται για μια πέρα για πέρα καταστροφική στο περιεχόμενό της πολιτική κατεύθυνση που εφαρμόζεται σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το εναρκτήριο λάκτισμα για την αυστηρότερη δημοσιονομική πολιτική δό-

θηκε όταν η Γερμανία απαιτήσε να αναθεωρηθούν οι κανόνες λειτουργίας της ευρωζώνης με την ενσωμάτωση βαριών ποινών στο καταστατικό της για όσες χώρες συνεχίζουν να διατηρούν δημοσιονομικό έλλειμμα και δημόσιο χρέος το οποίο να υπερβαίνει το όριο του 3% και 60% του ΑΕΠ, αντιστοίχως, όπως τέθηκε στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Τα αποτελέσματα ωστόσο στο επίπεδο της μεγέθυνσης του παραγόμενου προϊόντος και της απασχόλησης θα είναι διαλυτικά.

Τα λόγια του Αμερικανού νομπελίστα Τζόζεφ Στίγκλιτς, όπως διατυπώθηκαν σε διεθνές συνέδριο στην ισπανική πρωτεύουσα και μεταφέρθηκαν από την εφημερίδα *El Pais* στις 29 Μαΐου 2010, δεν αφήνουν καμία ελπίδα φωτός για τις συνέπειες που θα έχει αυτή η πολιτική: «Οι περικοπές στις κοινωνικές δαπάνες και το ανθρώπινο κεφάλαιο για να αντιμετωπιστεί το έλλειμμα συνιστούν παραλογισμό. Μπορούν να οδηγήσουν στην ύφεση. Πώς θα αυξηθεί τότε η παραγωγικότητα και το ΑΕΠ;» Τα διαβρωτικά αποτελέσματα που θα έχουν οι περικοπές των δημοσίων δαπανών στην απασχόληση και τις προοπτικές πραγματικής εξόδου της ευρωζώνης από την κρίση αναδεικνύονται και με μια ματιά στην αντίπερα όχθη του Ατλαντικού. Τα στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα για την απασχόληση στις ΗΠΑ στις 4 Ιούνη προκάλεσαν έκπληξη όχι τόσο επειδή οι νέες θέσεις εργασίας ήταν λίγες (μόνο 431.000), τη στιγμή που από την επίσημη έναρξη της ύφεσης στις ΗΠΑ, από τον Δεκέμβρη του 2007, μέχρι το τέλος του προηγούμενου χρόνου χάθηκαν 8 εκατ. θέσεις εργασίας.

Η μεγαλύτερη έκπληξη προήλθε από τη διαπίστωση πως η συντριπτική πλειονότητα ακόμη κι αυτών των λίγων θέσεων εργασίας (οι 411.000 για την ακρίβεια) δημιουργήθηκε από τον δημόσιο τομέα, κι ιδιαίτερα από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Εάν επομένως δεν οδηγούσε στα ελληνικά επίπεδα εντελώς συνειδητά ο Αμερικανός πρόεδρος το δημοσιονομικό έλλειμμα, η ανεργία όχι μόνο δεν θα μειωνόταν από το 9,9% στο 9,7% αλλά θα ξεπερνούσε κατά πολύ το 10%, προκαλώντας αλυσιδωτές αρνητικές αντιδράσεις στο διαθέσιμο εισόδημα, την ενεργό ζήτηση και το επίπεδο της παραγωγής, και δημιουργώντας μια αυτοτροφοδοτούμενη αρνητική κρισιακή σπείρα. Ό,τι ακριβώς δηλαδή θα συμβεί στην Ευρώπη, όπου η σύγχρονη οικονομική ορθοδοξία επιβάλλει τον ουσιαστικό μηδενισμό των ελλειμμάτων, και πιο συγκεκριμένα τη μείωσή τους στο 0,35%, όπως ακριβώς όρισε το επίπεδο του ανεκτού ελλείμματος πέρσι το Βερολίνο ενσωματώνοντας σχετικό άρθρο στο σύνταγμα της Γερμανίας. Οι απαισιόδοξες προβλέψεις για την ευρωπαϊκή οικονομία επιβεβαιώνονται ακόμη κι από τον βρετανικό *Economist*, που στο τεύχος της 29ης Μαΐου τόνιζε ότι η πολιτική της ΕΚΤ κάτω από την πίεση της Γερμανίας «καταδικάζει την ευρωζώνη σε χρόνια στασιμότητα».

Το πέρα για πέρα νόμιμο και προφανές ερώτημα του Αμερικανού καθηγητή Τζόζεφ Στίγκλιτς (πώς θα αυξηθεί η παραγωγικότητα και το ΑΕΠ;), η απάντηση του οποίου δεν μπορεί παρά να είναι γνωστή στο Βερολίνο, θέτει αυτόματα το επόμενο ερώτημα που αφορά τα ειδικό-

τερα αστικά συμφέροντα βάσει των οποίων χαράσσεται η νομισματική πολιτική της ευρωζώνης και αποφασίζονται οι παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και οι προαναφερθείσες κατευθύνσεις της δημοσιονομικής πολιτικής. Η πρώτη απάντηση υποδεικνύει τη Γερμανία και τις άλλες ηγεμονικές χώρες της ευρωζώνης, που όπως δείχνουν τα πλεονασματικά εμπορικά τους ισοζύγια είναι οι μεγάλοι κερδισμένοι της νομισματικής πολιτικής την οποία εφαρμόζει η ΕΚΤ. Κι αναφέροντας τη Γερμανία δεν εννοούμε τους εργαζόμενους, που κι αυτοί με τη σειρά τους υπομένουν τα δραματικά αποτελέσματα της πολιτικής των περιοχών, που οδηγεί σε μείωση της εσωτερικής ζήτησης. Ως αποτέλεσμα αυτών των δύο τάσεων (λιτότητα εντός της χώρας και στροφή της παραγωγής εκτός) οι καταναλωτικές δαπάνες το τέταρτο τρίμηνο του προηγούμενου χρόνου μειώθηκαν κατά 1%, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 3% (*Wall Street Journal*, 16 Μαρτίου 2010)!

Ακόμη και τούτη η απάντηση όμως, για τα οφέλη της Γερμανίας, δεν αρκεί γιατί με το πέρασμα του χρόνου πληθαίνουν οι φωνές που υποδεικνύουν τα καταστρεπτικά αποτελέσματα τα οποία έχει ακόμη και για τη (δυσνητική έστω) μεταποιητική παραγωγή της Γερμανίας η υψηλή ισοτιμία του ευρώ. Να σημειωθεί πως η ΕΚΤ θεωρεί ισοτιμία-στόχο για το ευρώ τα 1,20 δολάρια, με αποτέλεσμα όταν η ισοτιμία πέφτει κάτω από αυτό το επίπεδο να σημειώνονται παρεμβάσεις, ενώ αντίστοιχη ευαισθησία να μην παρατηρείται όταν η ισοτιμία υπερβαίνει αυτό

το στόχο, αφήνοντας έτσι να εννοηθεί η ανεκτικότητα αν όχι η προτίμησή της ακόμη και για μια «σκληρότερη» ισοτιμία.

Κι όμως μια μεγάλη υποτίμηση του ευρώ θα απέβαινε ευεργετική όχι μόνο για χώρες όπως η Ελλάδα και όλο το κλυδωνιζόμενο Μεσογειακό Κλαμπ, οι οικονομίες του οποίου εξαρτώνται από τον τουρισμό, ενώ ένα σκληρό ευρώ δυσχεραίνει την ήδη δεινή θέση τους, αλλά θα βελτιώνει αισθητά ακόμη κι αυτές τις εξαγωγικές επιδόσεις της Γερμανίας, που αποτελούν τη βασικότερη πηγή κερδών μετά τη στρατηγική απόφαση του Βερολίνου να μην αυξήσει την εσωτερική ζήτηση. Οι ευεργετικές συνέπειες της Ελλάδας αλλά και της Γερμανίας από ένα φθηνότερο ευρώ υπογραμμίζονται αν λάβουμε υπ' όψιν μας ότι το 56% των ελληνικών εξαγωγών στρέφονται εκτός ευρωζώνης, ενώ ακόμη και για τη Γερμανία το καθόλου ευκαταφρόνητο ποσοστό του 40% των εξαγωγών της κατευθύνεται εκτός ευρωζώνης. Παρ' όλα αυτά το Βερολίνο επιλέγει το ακριβό ευρώ, ξέροντας ότι οι άμεσες και έμμεσες συνέπειες αυτής της πολιτικής είναι υφεσιακές.

Η αιτία βρίσκεται στην προτίμηση που δείχνει το Βερολίνο στα τραπεζικά συμφέροντα. Η προτίμησή του στο ακριβό ευρώ υποδηλώνει ότι, έχοντας να επιλέξει ανάμεσα στη γερμανική μεταποίηση και τις γερμανικές τράπεζες, επιλέγει τις τράπεζες, που μέσω της ανατίμησης του ευρώ βλέπουν τα αποθεματικά τους να ανατιμώνται και τη σχετική τους αξία να αυξάνει και ταυτόχρονα να ακολουθεί ανοδική πορεία η διεθνής ζήτηση του ευρωπαϊκού νομίσματος ως αποθεματι-

κού μέσου, οδηγώντας στο περιθώριο των συναλλαγών άλλα ανταγωνιστικά νομίσματα, όπως το δολάριο.

Οι τράπεζες αποδείχθηκαν και οι μεγάλοι κερδισμένοι των κατ' ευφημισμών «πακέτων σωτηρίας» που εγκρίθηκαν για την Ελλάδα και την Ευρώπη, ύψους 110 και 750 δισ. ευρώ αντιστοίχως. «Υπάρχει ισχυρή απόδειξη ότι το πακέτο διάσωσης ύψους 110 δισ. ευρώ για την Ελλάδα επιβλήθηκε κατά ένα μεγάλο μέρος για να αποφευχθεί η απώλεια εκατοντάδων δισ. δολ. για τις τράπεζες της Γαλλίας, της Γερμανίας και άλλων χωρών που έχουν επενδύσει σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου. «Η διάσωση της Ελλάδας ήταν πριν απ' όλα διάσωση των τραπεζών», υποστηρίζει ο Νικόλας Βερνόν από το Ινστιτούτο Μπρεγκέλ των Βρυξελλών. Το πακέτο των 750 δισ. που ακολούθησε στις 9 Μάη για άλλες αδύναμες χώρες της ευρωζώνης σκόπευε κι αυτό να αποτρέψει μια διάλυση της διατραπεζικής αγοράς της περιοχής». Όλα αυτά δεν αναφέρονται σε κάποιο άρθρο γνώμης εναλλακτικού εντύπου, αλλά στην υπερσυντηρητική εφημερίδα *Wall Street Journal* του Σαββατοκύριακου 4-6 Ιούνη 2010.

Συμπερασματικά το Βερολίνο επιλέγει να ρίξει στην πυρά τους εργαζόμενους της ευρωζώνης, καταδικάζοντάς τους στην ανεργία, τη διάλυση των κοι-

νωνικών παροχών και τη φτώχεια, προκειμένου να ενισχύει τα πιο παρασιτικά τμήματα του ευρωπαϊκού καπιταλισμού. Ο καταλυτικός και αναντικατάστατος ρόλος που διαδραματίζει το ευρώ στην υλοποίηση αυτής της πολιτικής ανάγει σε κρίσιμο στόχο για τα συμφέροντα των εργαζομένων την έξοδο από την ευρωζώνη. Η εγκατάλειψη του ευρώ και η άσκηση μιας νομισματικής πολιτικής που θα έχει σαν γνώμονα τα εργατικά και λαϊκά συμφέροντα σε συνδυασμό με μια σειρά άλλων μέτρων (όπως η κρατικοποίηση των τραπεζών, η επιβολή ελέγχων στην κυκλοφορία των κεφαλαίων, η άσκηση βιομηχανικής πολιτικής και πάνω απ' όλα η χορήγηση γενναίων αυξήσεων σε μισθούς – συντάξεις και η στήριξη της δημόσιας παιδείας και υγείας) μπορούν να εγγυηθούν την έξοδο από την κρίση προς όφελος των εργαζομένων.

Σε αυτή την προσπάθεια δημιουργησε αισιοδοξία η απήχηση που συνάντησε κείμενο 30 οικονομολόγων και πανεπιστημιακών με τίτλο «Παύση πληρωμών – έξοδος από το ευρώ», όπου τίθεται το περίγραμμα άσκησης μιας άλλης πολιτικής. Το κείμενο βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.gopetition.com/online/36271.html> και μέχρι στιγμής έχει συγκεντρώσει περισσότερες από 650 υπογραφές. Κι η προσπάθεια συνεχίζεται...